

RIKTLINJER FÖR KOMPONENTREDOVISNING

Fastställt av kommunfullmäktige 2019-04-25, § 52

Innehåll

1	Inledning.....	2
2	Investeringar.....	2
2.1	Kriterier.....	2
2.2	Investering respektive drift	3
2.3	Anskaffningsvärde	3
2.4	Kapitalkostnader – avskrivningar och internränta	4
2.4.1	Investeringsbidrag	4
2.5	Anläggningsregister	5
2.5.1	Omprovning.....	5
2.5.2	Ned- och uppskrivning.....	5
2.5.3	Utrangering.....	5
3	Komponentindelning.....	6
3.1	Fastigheter.....	6
3.2	Gator och vägar	7
3.3	VA-anläggningar	8
3.4	Fritid	8
3.5	Maskiner och inventarier	9
4	Bedömning av investering eller driftskostnad.....	10

1 Inledning

Kommunens budget delas upp i driftbudget och investeringsbudget. Intäkter och utgifter som avser löpande verksamhet belastar driftbudgeten. Likaså belastar intäkter och utgifter av engångskaraktär som avser ett specifikt projekt investeringsbudgeten. Syftet med detta dokument är säkerställa att redovisningslagstiftning och rekommendationer följs.

Lagen om kommunal bokföring och redovisning (SFS 2018:597), *LKBR*, är stommen i kommunernas ekonomiarbete och reglerar allt från den löpande bokföringen till årsredovisningen. Rådet för Kommunal redovisning (RKR) är ett normgivande organ som främjar god redovisningssed utifrån *LKBR*.

För mer information om investeringar kontakta den centrala ekonomienheten.

2 Investeringar

En investering är en kapitalsatsning som får konsekvenser under en längre tid, man gör en ekonomisk satsning i förhoppning om att tillgodoräkna sig en framtida avkastning; det kan till exempel röra sig om ökade intäkter, minskade kostnader eller högre kvalitet. Konkret kan det handla om inköp av nya anläggningar eller inköp av ett nytt verksamhetssystem.

Definitionen av anläggningstillgång återfinns i *LKBR* 6:6. Där framgår det att "tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav ska tas upp som anläggningstillgångar". Dessa delas i sin tur upp i tre kategorier: materiella, immateriella och finansiella.

2.1 Kriterier

Värdering av anläggningstillgångar regleras i *LKBR* 7:6 och behandlas i RKR R4. Ett inköp kan klassas som en investering och därmed som en anläggningstillgång om följande kriterier är uppfyllda:

- **Tillgången är avsedd för stadigvarande bruk** eller innehav. Detta innebär att investeringen beräknas användas i minst tre år. Planen för inköpet är att ägas eller användas stadigvarande. Inköp som regelbundet förbrukas eller ska säljas är inte en investering. Uppskatta hur lång tid tillgången förväntas användas vid inköpstillpunkten.
- **Kommunen har kontroll över investeringen**, det vill säga sker ett bilinköp finns denna i kommunens ägor. Inköp som kommunen inte kan kontrollera kan vara fortbildning eller åtgärder i någon annans fastighet. Vid en utbildning finns kunskapen hos den anställde, vilken tar med sig kunskapen när denne går hem efter en arbetsdag eller säger upp sig. Vid en åtgärd i någon annans fastighet kan ägaren sälja fastigheten. För investeringar som nyttjas av kommunen men ägs av koncernbolaget Fastighets AB Järnbäraren är det de som står för investeringen, men det medför en ökad hyreskostnad för kommunen.
- **Inköpspriset överstiger ett halvt prisbasbelopp**. Ett inköp är en investering om värdet är väsentligt. I Gnosjö kommun går gränsen för ett väsentligt värde vid ett halvt prisbasbelopp (KS 2017-00764, §398). Inventarier av mindre värde ska bokföras som en driftskostnad.

- **Naturligt samband eller större inventarieanskaffning.** Flera inventarier ses tillsammans som en större investering om inköpen har ett naturligt samband eller om det rör sig om en större inventarieanskaffning. Inventarier har ett naturligt samband om de hör ihop funktionellt och har köpts in för att användas tillsammans som en enhet, exempelvis inköp av olika kontorsmöbler till ett kontor eller en maskin med tillhörande kringutrustning. Inventarier som ingår som ett led i en större inventarieanskaffning ses som en investering om det sammanlagda anskaffningsvärdet överstiger ett halvt prisbasbelopp. Exempel på större inventarieanskaffning är när inventarier som används för liknande ändamål köps in gemensamt eller i ett sammanhang, såsom inköp av datorer till en hel datorsal.

2.2 Investering respektive drift

Nedan följer några exempel på vad som kan vara investeringar respektive driftskostnader. Tänk på att för att inköpet ska kunna klassas som en investering så måste tillgångskriterierna i avsnitt 2.1 vara uppfyllda.

Investering	Drift
Maskiner, t.ex. tvätt-, is- och golvvårdsmaskiner	Hyra/leasing av fordon och maskiner
Periodiskt underhåll i byggnader och anläggningar inkl. utvändig målning	Invändigt målningsarbete (som inte ingår i en nybyggnation)
Datorer inklusive kringutrustning såsom skrivare	Förbrukningsmaterial, t.ex. färgpatroner, krukväxter
Lekplatser	Förbrukningsinventarier, t.ex. mobiltelefon, hårddisk
Inventarier, t.ex. möbler, kontorsmaskiner, elevskåp, AV-utrustning, idrottsutrustning	Enstaka möbler, kontorsstolar, skrivbord till ej väsentligt belopp
Omklädsel av flera befintliga möbler i en enhet till väsentligt belopp	Omklädsel av enstaka befintliga möbler till ej väsentligt belopp
Utbildningar vid införande av nya verksamhetssystem	Fortbildning
Inköp av fastigheter och byggnader	Byte av en del av en komponent till ej väsentligt belopp, t.ex. byte av en del i en lekställning
Konsultkostnader i samband med nyinvestering	Konsultkostnader i samband med äldre investeringar
Konst	Omkostnader som inte är direkt hänförliga till investeringen
VA-anläggningar	Byte av komponent som inte tillför längre hållbarhet

2.3 Anskaffningsvärde

En investerings anskaffningsvärde utgörs av inköpspris och kostnader för att få tillgången på plats och i skick för att utnyttjas för sitt ändamål (LKBR 7:2, RKR R4). Exempel på utgifter som ska ingå i anskaffningsvärdet är iordningsställande av plats eller område för installation, leverans och hantering, installation, konsulttjänster (t.ex. arkitekt-, ingenjör- och juristtjänster) samt bygglov och lagfart. Modifieringar som väsentligt ökar en tillgångs livslängd eller medför en avsevärd förbättring av dess prestanda ska läggas till i anskaffningsvärdet.

Exempel på utgifter som *inte* ska ingå i anskaffningsvärdet är administrationskostnader och andra allmänna omkostnader som inte är direkt hänförliga till anskaffningen, t.ex. upphandlingskostnader, utgifter för förkastade alternativ, utgifter för sanering, provkörning och intrimning.

2.4 Kapitalkostnader – avskrivningar och internränta

Anläggningstillgångar med begränsad nyttjandeperiod ska skrivas av systematiskt över denna enligt en plan som fastställs vid anskaffningstillfället (LKBR 7:3). För fastigheter och anläggningar påbörjas avskrivningen då dessa tas i bruk, exempelvis i samband med slutbesiktning. För inventarier, maskiner och fordon påbörjas avskrivningen vid anskaffningen.

Avskrivningsmetoden ska avspeglar hur anläggningens värde successivt förbrukas. Periodens avskrivningar redovisas som en kostnad och ska spegla den faktiska resursförbrukningen i enlighet med god redovisningssed (RKR R4). Avskrivning ska ske från och med den tidpunkt då tillgången är färdig att tas i bruk. Syftet med att kostnader för internränta redovisas är att det ska gå att utläsa ur redovisningen vad kommunen fått för ränteintäkt om pengarna inte investerats utan legat kvar på kommunens bankkonto. För kommunen ska internräntan vara budgetneutral. Kostnaden för internränta redovisas på avdelningarna och motsvarande intäkt redovisas på kommunen centralt. Internräntan beräknas på oavskrivet restvärde på anläggningstillgångarna.

På grund av den kommunala självkostnadsprincipen är det viktigt att beräkna kapitalkostnader i samband med konkurrensutsättning och avgiftsättning. Genom att beräkna och redovisa kapitalkostnader för alla verksamheter får kommunen en rättvisande bild av de totala kostnaderna för en verksamhet. Kommunens kapitalkostnader består av avskrivningar och internränta. Syftet med dessa är att ge en rättvisande bild av kommunens förbrukning av tillgången.

Gnosjö kommun använder linjär avskrivning, vilket innebär att ett fast årligt belopp fördelas över nyttjandeperioden. Detta är den vanligaste avskrivningsmetoden.

2.4.1 Investeringsbidrag

Enligt RKR:s rekommendation ska inkomsten, i den mån en avgift eller ett bidrag är hänförligt till en investering, intäktsföras på ett sätt som återspeglar investeringens nyttjande och förbrukning. Investeringsbidrag som kommunen erhåller ska intäktsföras under anläggningens ekonomiska livslängd. Investeringsbidraget ska således inte kvittas mot investeringskostnaden utan bruttovärdet av investeringen samt investeringsbidraget ska tas upp i balansräkningen. Investeringsbidraget ska fördelas med lika stora delar under anläggningens nyttjandeperiod. Om anläggningen består av komponenter med olika nyttjandeperioder ska bidraget fördelas med lika stora delar under anläggningens genomsnittliga nyttjandeperiod. Om anläggningen avyttras eller uttrangeras innan den ekonomiska livslängden kommit till ända ska restvärdet av investeringsbidraget påverka periodens driftresultat. Om endast enstaka komponenter, som i stor utsträckning påverkar anläggningens genomsnittliga livslängd, uttrangeras eller avyttras ska motsvarande del av investeringsbidraget intäktsföras.

2.5 Anläggningsregister

En kommuns materiella och immateriella anläggningstillgångar förtecknas i ett anläggningsregister för att ha överblick och kontroll. I anläggningsregistret identifieras enskilda tillgångar och information samlas om dem för att kunna lämna upplysningar till bland annat årsbokslutet och årsredovisningen (RKR R4). Samtliga tillgångar ska framgå av anläggningsregistret, både de som skrivs av och de som inte gör det, t.ex. konst och mark. Tillgångar som är helt avskrivna och som fortfarande finns kvar i organisationen ska vara kvar i anläggningsregistret.

2.5.1 Omprövning

Om det finns en indikation på att en tillgångs förväntade livslängd har förändrats väsentligt ska avskrivningstiden omprövas (BFNAR 2012:1). Detta delges av verksamhetschefen till ekonomienheten som gör en avstämning mot anläggningsregistret. Faktorer som pekar på att nyttjandeperioden har förändrats är t.ex. oväntat slitage, tekniska förbättringar eller att man har gjort en nedskrivningsprövning.

Regelbunden omprövning bör göras av nyttjandeperioden eftersom exempelvis teknisk utveckling, minskad prestanda eller förändrat utnyttjande kan förändra nyttjandeperioden hos en tillgång. Om ny bedömning görs och den väsentligt avviker från tidigare bedömning av avskrivningstiden ska den justeras och innevarande och framtida perioder likaså. Tillgångar med en nyttjandeperiod längre än 15 år bör omprövas vid större reparations- eller ombyggnadsåtgärder eller när halva respektive två tredjedelar av ursprunglig bedömd nyttjandeperiod passerat.

2.5.2 Ned- och uppskrivning

Om en tillgång har ett lägre värde än vad som framgår av anläggningsredovisningen ska tillgången skrivas ned till det lägre värdet. Vid bedömning om det finns ett nedskrivningsbehov ska minst ett av följande kriterier vara uppfyllt (RKR R6):

- Tillgången används inte och beslut har fattats om att avveckla tillgången
- Tekniska eller legala förändringar har gjort att tillgången inte längre kan användas för sitt ursprungliga ändamål
- Tillgången har förorsakats fysiska skador som sänker dess värde och årliga servicepotential

Uppskrivning av anläggningsvärde kan endast ske i undantagsfall. Uppskrivning av en tillgång får endast ske om tillgången har ett bestående värde som överstiger det bokförda. En uppskrivning får endast göras efter en oberoende värdering. God redovisningssed kräver att uppskrivningsbeloppet förs in på eget kapital i balansräkningen och inte resultatförs.

2.5.3 Utrangering

När en materiell tillgång tagits ur bruk och bedöms sakna värde för verksamheten ska den inte längre redovisas som en tillgång (RKR R6). Det innebär att tillgången ska tas bort ur kommunens anläggningsregister och det kvarvarande bokförda värdet på tillgången kommer att redovisas som en driftkostnad i den verksamhet som nyttjat tillgången.

3 Komponentindelning

Komponentindelning innebär att en tillgång delas in i ett antal mindre delar som sedan skrivs av, var för sig, utifrån den enskilda komponentens förväntade nyttjandetid. Till exempel kan en byggnad delas upp i stomme, tak, fasad etc. Komponentindelning ger en mer rättvis bild av den faktiska förbrukningen.

En generell utgångspunkt för komponentindelning är att det som identifieras som en komponent ska knytas till vad som normalt åtgärdas i ett sammanhang. Då är det rimligt att göra komponentindelningen utifrån vilken typ av insatser som man förväntas göra i framtiden. Byter eller renoverar man fönster i ett sammanhang, fasad i ett annat och tak i ett tredje så är det rimligt att var och en av dessa utgör en komponent. Delar som normalt inte byts ut under byggnadens livslängd får då utgöra en särskild komponent men med en avskrivningstid som motsvarar den förväntade nyttjandeperioden.

Det kommer alltid att finnas komponenter som inte är betydande eller som inte bör identifieras som betydande komponenter. Detta samtidigt som de uppfyller kriterierna för tillgång (se avsnitt 2) och ska aktiveras. Dessa poster kan hanteras genom en restpost. Exempel på dessa kan vara konsulttjänster och bygglov. Restposten kan således innehålla ett antal olika komponenter. Därefter är utgångspunkten att utgifter för byte av byggnadsdelar som ingår i restposten normalt kostnadsförlöpande som underhåll.

När komponenter behöver ersättas, vilket sker regelbundet, ska komponenten som ersätts utrangeras. Detta innebär att eventuellt restvärde måste kostnadsföras i driftredovisningen. I avsnitt 2.5 tas utrangering upp mer djupgående.

3.1 Fastigheter

På fastigheter där investering skett från 2016 och framåt görs en individuell bedömning av komponentindelning per fastighet av teknik- och fritidsförvaltningen. Grundprincipen är att komponenter med avsevärt olika livslängd aktiveras var för sig. I enskilda fall kan det vara svårt att bedöma hur stor del av en fastighet utgörs av en viss komponent. I första hand ska komponentindelning ske vid kalkylering och fördelning av verkligt utfall. När det inte framgår av underlaget kan man använda en schablonfördelning, denna visas i kolumnen "normal andel" i tabellen nedan.

Till grund för livslängdsuppgifter finns bland annat meddelande M84:10 från Statens Institut för Byggnadsforskning samt riktlinjer framtagna av Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO) tillsammans med Fastighetsägarna Sverige.

Komponent	Avskrivningstid	Normal andel
Mark	Obegränsad livslängd	
Markanläggning <i>exkl. lekplatsutrustning</i>	40 år	5 %
Platta/Stomme <i>Avser grund, stomme, bärverk, innerväggar och klimatskiljande bygghälar</i>	80 år	44 %
Tak	40 år	3 %
Fasad	40 år	8 %
Fönster	40 år	7 %
Kanalisation och ledningsnät <i>Såsom ventilationskanaler, elledningar och rörledningar</i>	40 år	12 %
Maskinutrustning <i>Avser maskinell utrustning, hissar, varukyla, belysning, m.m.</i>	20 år	8 %
Teknisk utrustning <i>Avser storköksmaskiner, styrutrustning, elektronik, larm, passage, lekutrustning, m.m.</i>	10 år	7 %
Restpost <i>Bedömning av nyttjandeperiod sker i varje enskilt fall</i>	Varierar	6 %

3.2 Gator och vägar

Gator och vägar slits olika mycket. Komponentindelningen nedan tar hänsyn till slitage och belastning (TRV 2012:181).

Komponent	Avskrivningstid
Väggkropp	Obegränsad livslängd
Toppbeläggning huvudgata <i>Exempelvis Järnvägsgatan i Gnosjö, Storgatan i Hillerstorp</i>	10 år
Toppbeläggning lokalgata <i>Inkl. parkeringar</i>	25-30 år
Toppbeläggning gång- och cykelväg	25-30 år
Rondell	10 år

3.3 VA-anläggningar

Investeringar i VA-verksamheten delas upp i vatten- och avloppsreningsverk, pump- och tryckstegringsstationer samt ledningar. Komponentfördelningen följer Svenskt Vattens rekommendationer.

Komponent	Avskrivningstid
Byggnad <i>Avser vanliga byggnadsdelar såsom platta/stomme, tak, fasad och bassäng</i>	60 år
Processkonstruktioner, vattenverk <i>VA-specifika konstruktioner som används i de olika processtegen i verken. Skillnad kan finnas mellan vattenverk och avloppsverk avseende förslitning</i>	50 år
Processkonstruktioner, avloppsreningsverk <i>VA-specifika konstruktioner som används i de olika processtegen i verken. Skillnad kan finnas mellan vattenverk och avloppsverk avseende förslitning</i>	50 år
Elanläggning <i>Såsom ställverk, elinstallation, reservkraft, styrutrustning m.m.</i>	12 år
Rörgalleri	20 år
Maskinell utrustning, vattenverk <i>Såsom pumpar, värmväxlare, omrörare, centrifug</i>	20 år
Maskinell utrustning, avloppsreningsverk <i>Såsom pumpar, skrapspel, omrörare, värmväxlare</i>	20 år
Ledningsnät, vatten	60 år
Ledningsnät, spillvatten	60 år
Ledningsnät, dagvatten	60 år
Restpost <i>Bedömning av nyttjandeperiod sker i varje enskilt fall</i>	Varierar

3.4 Fritid

Komponent	Avskrivningstid
Konstgräsplan	10 år
Spontanidrottsplats	10 år
Belysning <i>Avser belysningsarmatur i bl.a. elljusspår, fotbollsplaner och spontanidrottsplatser</i>	15-20 år

3.5 Maskiner och inventarier

Ansvarig verksamhetschef ska på arbetsplatsen föra en förteckning över stöldbärliga inventarier och konst. Listan ska uppdateras löpande och förvaras på betryggande sätt. Alla inventarier som klassas som stöldbärliga ska märkas oavsett om de är klassade som anläggningstillgång eller inte. IT-enheten ansvarar för förteckning på datorer. Kultur- och utbildningsförvaltningen ansvarar för den del som avser konst.

Komponent	Avskrivningstid
Stora maskiner <i>Arbetsmaskiner och större specialverktyg, t.ex. grävmaskiner, väghyvlar, svetsaggregat, etc.</i>	15 år
Små maskiner <i>Såsom gräsklippare, städmaskiner, etc.</i>	10 år
Konst <i>Tavlor, skulpturer etc.</i>	Obegränsad livslängd
Inventarier <i>Möbler och övrig lokalutrustning</i>	5 år

4 Bedömning av investering eller driftskostnad

